

Szóval ma sem állunk ott, hogy az illetékes szervek összeműködése annyira biztosítva lenne, hogy kifogástalan, kételyekre, zavarokra okot nem adó rendelkezések történnének.

*

A földmivelésügyi minisztérium fatermelési osztályában a Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete és a Budapesti Tűzifanagykereskedők és Gőzfavágók Egyesülete képviselmet nyert. Arról, hogy az erdőbirtokosokat ki képviseli, értesülésünk nincsen.

A diófa.

Irta: *Majerszky István* m. kir. erdőmérnök.

Mezőgazdasági és erdészeti szaklapok mostanában a háborúval kapcsolatban sokat foglalkoznak a diófával (Juglans regia L.) mint pártfogásra, tenyésztésre érdemes fafajjal. Csakhogy azok ezt a valóban becses fafajt főleg termése szempontjából mérlegelik s az egymilliót kitevő dióbehozatalra mutatnak, mint amelyet érdemes lenne nemcsak kiküszöbölni, hanem sokkal nagyobb kivittelé is változtatni, és a diófa fáját, bár értékét elismerik, csak másodsorban tartják lényegesnek. Nekünk, erdészeknek azonban érdemes a diónak, mint erdei fának értékével is foglalkoznunk.

Nem akarok a háborúra hivatkozni, mely alatt a diófa értéke óriásilag felszökött és az mint a hadsereg egyik szükségletének, a puskaanyagoknak legjobb anyaga, úgyszólván nélkülözhetetlenné vált, mert hiszen a háboru is majd csak elmulik, amikor aztán a diófa újra főleg békés célokat fog szolgálni. S nekünk ezen békés célok érdekében kellene a diófát, mint erdei fát felkarolnunk.

Mikor szószólójának vállalkozom, abból a feltevésből indulok ki, hogy bizonyára kevés szaktársamnak volt alkalmja a diófát mint erdei fát látni, hanem legnagyobbbrészt csak mint rövid törzsű terebélyes gyümölcsfát ismerik s ez az oka, hogy erdei fának eddig fel nem karolta senki.

Bővebb adataim nincsenek, hogy hazánkban hol található a diófa az erdőben vadon. Ugy tudom, Krassó-Szörény és Temes déli részén. Én Zágráb megyében, szelidgesztenyeerdőkben tudok róla, ahol, mondhatom elsőrendű hatalmas törzseket láttam annak idején. Vadon találtam még Baranyában, a bellyei uradalom egy k 25 éves nagyon szép tölgyfiatalosában. S mondhatom, a dió szebb, vastagabb és magasabb volt, mint a tölgy. Ezt összevetve a zágráb-megyei előfordulással, mindjárt hozzá is fogtam a diófának mint erdei fának tenyésztéséhez. Sajnos azonban egy-két év múlva elkerültem onnan.

A növénytan szerint a diófa másod- vagy harmadrendű fa. Ez azonban, mint a fenti előfordulásokból látszik, csak a szabadon nőtt egyedekre vonatkozhatik, míg záródásban növe, bizony a dió is hatalmas, hengeres törzsű elsőrendű fává nő, akár a tölgy. A növénytan számos jó tulajdonságát említi fel. Fája könnyű, de amellet szivós és kemény, kitűnően fényezhető, gyönyörű barna színű. Mint asztalosfa megbecsülhetetlen. Puskaagyaknak semmiféle fa sem állja ki vele a versenyt. Gyümölcseről nem is kell szólnom; azt hiszem, nagyon kevés ember van, aki nem szereti. Azonkívül festéket, olajat, cserzőanyagot készítenek fájából, magjából vagy az utóbbi zöld burkából. Levelének főzete mint fürdőgyenge gyermekek fejlődésére jóhatású. Használhatósága tehát valóban sokoldalú. Ezekhez járul tenyésztési szempontból még egy nagyon jó tulajdonsága, hogy t. i. rovarellenessége alig van s így sokkal nagyobb sikerrel tenyészthető, mint sok más fánem.

A németek már felismerték jelentőségét. A porosz földművelésügyi minisztérium rendeletet adott ki, melylyel az összes birtokosokat s így az erdőbirtokosokat is a diófa tenyésztésére buzdítja, és az az érdekes, hogy a rendelet a diót fájáért ajánlja és az ültetést hazafias kötelességnek nevezi, míg a gyümölcsöt csak másodsorban említi. Állami támogatást, utmutatást, ültető anyagot helyez kilátásba azoknak, akik a diófa tenyésztését felkarolják. Már pedig a német tudja, mit miért csinál.

Nézzük már most, hol lenne a diófa, mint erdei fa legjobban tenyészthető és mi módon. Általában a melegebb vidék fája, bár jó magasra északra felmegy. Mint a tengerszintfeletti legmagasabb előfordulását hazánkban annak idején a főiskolán a selmeczi vörös-

kuti tó mellékét, tehát körülbelül 700 *m*-t tanultuk. Én azonban a Karsztban, ahol a klíma zordabb, mint Selmeczé (nem a tengerparti Karsztról van szó, hanem a hegység belsejéről), 800 *m*-en felüli magasságban is láttam hatalmas diófát. A tenyésztésnek tehát tág határ nyílik. Általában azonban azt lehet mondani, hogy mint erdei fa a kocsános és kocsántalan tölgy tenyészeti határain belül nevelhető sikerrel, annál is inkább, mert talajigényei is a tölgyekével egyenlők. A kocsántalan tölgy tenyészeti határán fölül azt hiszem csak mint egyes gyümölcsfa jöhet szóba, mint amelyre több gond és több ápolás fordítható, mint a nagy tömegben nevelt erdei fákra.

Bár meggyőződése, hogy erdészeti tenyésztés céljára a diófa bármely nemesített fajtája alkalmas, mégis ajánlatosabbak a későbbben fakadó fajták, mert bizony a kései fagy iránt főleg gyümölcs tekintetében nagyon érzékeny. És ha már tenyésztjük, miért ne olyan fajtát karolnánk fel, mely becses fát is ad és gyümölcsével is gyakrabban szolgáltat hasznot.

Természetesen nem tiszta diófaerdőkre gondolok, bár Olaszországban ilyen is van, hanem sikon, előhegységben, szóval a kocsántalan tölgy tenyészeti határán belül bármely fanemmel elegyítve. Csak mély talaja legyen, hogy legalább a sziklarepedésekbe ereszthesse gyökerét, mert az első években nagyon erős és nagyon mélyre hatoló karógyökeret fejleszt, ugyszólván minden mellékgyöker nélkül. Ezért oly nehéz és kényes az átültetése is.

És ugyanezért erdészeti tenyésztése is sokkal megfelelőbb vetés, mint ültetés útján. Minthogy azonban gyorsabban nő, mint azok a fák, melyekkel való elegyítése szóba jöhet (elsősorban a tölgy), ajánlatos a diót 2–3 évvel később vetni. Ha azonban ritka fiatalosokba pótolni akarunk diót, természetesen csemetét kell nevelni. Minél öregebb a csemete, annál nehezebb az ültetése, annál jobban és tovább sinyli az átültetést. Ezért tapasztalásból azt ajánlom, hogy töre metszett csemetét ültessünk, akárcsak az ákácot. A töre-metszés előnye a diófa természetéből könnyen magyarázható. A hosszú karógyöker az átültetéskor nagyon meg lesz csonkitva. Mivel mellékgyöker nincs, a csemetének, alig marad szerve, mely a törzset táplálja. Azért ha a törzset visszametsszük, a gyökérnek marad ideje, hogy a talajban oldalágakat fejlesszen, vagyis csekély megbénított életerejével először önmagát fejlesztheti és csak azután

kell az időközben a gyökfőből rejtett rügyekből fakadó hajtásokat táplálnia.

Az ilyen töremetszés a csemetének hátrányára nincs, sőt egyenesen előnyére szolgál, mert a sarjhajtás legtöbb esetben már az első évben tulszárnyalja a töre nem vágott csemete magasságát, a további években pedig szintén erőteljesebben nő mint amaz, mely az átültetést sokáig sinyli.

Hogy a csemete olyan hosszú karógyökeret ne fejlesszen, illetve hogy kényszerítsem mellékgyökerek fejlesztésére, úgy jártam el, hogy a karógyökeret a második tavaszon külön arra való vastag hosszú ásóval 25—30 *cm* mélyen elvágattam és pedig legalább kétszer. Ugyanis a két vágás már nem igen forr össze, ha pedig az ásó másodszorra az első vágásba szalad földet visz magával, ami az összeforradást szintén akadályozza.

Mint már említve volt, talajigényei olyanok, mint a tölgyéi, s így elsősorban azzal való elegyítése érdemel figyelmet. Még pedig annál inkább, mert mint már az Erdészeti Lapokban is többször le volt írva, a tölgyet az utóbbi időben annyi betegség és más bántalom lepi el, hogy tenyésztése komolyan veszélyeztetve van, s régi tapasztalat, hogy az erdők betegségei és más veszedelem ellen legjobb védelem az elegyes erdőállomány.

A diófa szabadállásban is elég későn kezd teremni, csak körülbelül 12—15 éves éves korában. Záródásban a termés valószínűleg még később következik be.

